

льоване на державному рівні, сприятиме розвитку соціального ринку плодів та ягід і раціональності споживання продуктів харчування.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Алексійчук В.М. Формування та функціонування ринку агропромислової продукції (практичний посібник) / [В.М. Алексійчук, В.Я. Амбросов, І.Ф. Баланюк та ін.]; за ред. П.Т. Саблука. – К. : ІАЕ, 2000. – 556 с.
2. Собрание узаконений и распоряжений правительства за 1917-1918 гг. / [Управление делами Совнаркома СССР]. – М., 1942. – С. 1249-1259.
3. Ярошенко І.С. Право соціального забезпечення: навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 232 с.
4. Sen Amartya K. Collective choice and social welfare / K. Sen Amartya. – San Francisco: Holden Day, 1970. – 33 p.
5. Seabright P. Social choice and social theories. / P. Seabright // Philosophy and public affairs. – 1989. – P. 45-126.
6. Україна в цифрах 2015 / [за ред. І.М. Жук; відп.

за вип. О.А. Вишнеvsька]. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 239 с.

7. Баланси та споживання основних продуктів харчування населенням України / [відп. за вип. О. М. Прокопенко]. – К. : Держаналітінформ, 2016. – 54 с.
8. Шпичак О.М. Проблеми ціноутворення в контексті купівельної спроможності населення та інфляційних процесів / О.М. Шпичак // Економіка АПК. – 2016. – №6. – С. 59-69.
9. Сало І.А. Розвиток ринку плодів в Україні [монографія] / І.А. Сало. – К. : ННЦ ІАЕ, 2013. – 394 с.
10. Витрати і ресурси домогосподарств України у 2015 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) [відп. за вип. І.І. Осипова]. – К. : Державна служба статистики України, 2016. – 379 с.
11. Мамчур Ф.І. Овочі і фрукти в нашому харчуванні / Ф.І. Мамчур – Ужгород: Карпати, 1988. – 201 с.
12. Шпичак О.М. Економіко-організаційні неузгодженості взаємовідносин у продуктових ланцюгах в умовах інфляційно-девальваційних процесів: напрями врегулювання / О.М. Шпичак // Економіка АПК. – 2015. – №6. – С. 85-94.

МОНІТОРИНГ ЗАГРОЗ ІНТЕРЕСАМ СТОРІН ПУБЛІЧНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА

MONITORING OF THREATS TO INTERESTS OF PARTIES OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP

У статті розглянуто зміст моніторингу загроз інтересам сторін публічно-приватного партнерства. Запропоновано організаційний підхід до побудови відповідної моніторингової системи. Обґрунтовано, що для забезпечення узгодженості рішень та координації дій партнерів щодо використання комплементарних захисних механізмів необхідно забезпечити методичну сумісність їх різнорівневих моніторингових систем.

Ключові слова: загроза, захист, інтерес, моніторинг, партнер, публічно-приватне партнерство, система, фінансово-економічна безпека.

В статье рассмотрено содержание мониторинга угроз интересам сторон публично-частного партнерства. Предложен организационный подход к построению соответствующей мониторинговой системы. Обосновано, что для обеспечения согласованности решений и координа-

ции действий партнеров по использованию комплементарных защитных механизмов необходимо обеспечить методическую совместимость их разноуровневых мониторинговых систем.

Ключевые слова: защита, интерес, мониторинг, партнер, публично-частное партнерство, система, угроза, финансово-экономическая безопасность.

The article deals with content monitoring threats to the interests of the parties in public-private partnership. Proposed organizational approach to building an appropriate monitoring system. Proved that solutions to ensure consistency and coordination of partners on the use of complementary protection mechanisms necessary to ensure methodological compatibility of multi-level monitoring systems.

Key words: danger, defense, interest, monitoring, partner, public-private partnership, a system of financial and economic security.

УДК 334.012:351.746.1

Солодовник О.О.

к.е.н., професор кафедри фінансів та кредиту Харківський національний університет будівництва та архітектури

Постановка проблеми. Здійснення публічно-приватного партнерства (ППП) в Україні в умовах посилення внутрішніх і зовнішніх викликів та загроз актуалізує проблему забезпечення захисту інтересів його сторін. Для вироблення дієвих захисних механізмів особливе значення має оперативна та достовірна інформація про стан реалізації інтер-

есів партнерів та чинники, що формують загрози їх втіленню. Сформувані упорядкований потік фінансово-економічної інформації, що дозволяє ідентифікувати та оцінити загрози покликані системи моніторингу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання ППП широко висвітлюються в працях

представників різних наук (економіки, фінансів, права, державного управління) з різних країн світу. Пов'язана з розвитком ППП проблематика стала об'єктом дослідження таких відомих зарубіжних і вітчизняних вчених, як: І. Богдан, В. Варнавський, О. Головінов, Дж. Делмон, А. Дракслер, І. Запатріна, О. Маслюківська, К. Павлюк, В. Полуянов, М. Сохаї, Т. Тер-Мінасян, Л. Федулова, І. Чукаєва, О. Ястребов та ін. Тим часом глибинних наукових розробок щодо забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП та захисту інтересів його сторін поки що немає. Оцінюючи стан сучасних досліджень за цією проблематикою, слід констатувати, що українські вчені мають вагомий науковий доробок у питаннях забезпечення фінансово-економічної безпеки на макро-, мезо- і макрорівні та моніторингу відповідних загроз, зокрема: О. Барановський, О. Білорус, І. Бланк, З. Варналій, Т. Васильців, В. Геєць, О. Губарєва, М. Єрмошенко, М. Кизим, Т. Клебанова, Г. Козаченко, О. Ляшенко, В. Мунтіян, В. Предборський, Л. Шемаєва та ін. Утім, незважаючи на це, питання моніторингу загроз інтересам сторін ППП у працях згаданих та інших вчених також не розглядається.

Постановка завдання. Метою дослідження є розкриття змісту моніторингу загроз інтересам сторін ППП та розроблення організаційного підходу до побудови відповідної моніторингової системи задля формування упорядкованого потоку фінансово-економічної інформації, що є основою прийняття ефективних управлінських рішень щодо захисту інтересів партнерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасній теорії і практиці управління економічними системами будь-якого рівня ієрархії моніторинг розглядається як важлива складова процесу ухвалення рішень. Система моніторингу дає змогу вчасно виявляти відхилення фактичних результатів від прогнозованих, визначати причини відхилень і розробляти пропозиції щодо корегування окремих напрямів діяльності з метою її нормалізації та підвищення ефективності [1, с. 99]. Фахівцями в галузі безпеки моніторинг розглядається як систематичне співставлення дійсного стану економіки з бажаним, на основі якого виявляються загрози економічній безпеці і прогнозуються їх наслідки [2, с. 37]. За його результатами може здійснюватися прямий вплив на керовані загрози, який виявляється у комплексі стратегічних, тактичних і оперативних управлінських заходів та інституціональних перетворень [3, с. 30].

ППП здійснюється з урахуванням умов середовища, параметри якого формуються під впливом різноманітних взаємопов'язаних та взаємообумовлених факторів, кожний з яких може сприяти або заважати реалізації інтересів партнерів. Деструктивна дія конкретного чинника є джерелом загрози.

Загрози інтересам сторін ППП виникають із суперечностей економічної системи, суперечностей між суспільним та індивідуальним інтересом, внаслідок яких виникає інституційний конфлікт; суперечностей між інтересами партнерів, суперечностей між інтересами ППП та інтересами стейкхолдерів (споживачів, кредиторів, робітників та профспілок, конкурентів, контрагентів, громадських організацій, політиків, засобів масової інформації).

У межах даного дослідження під загрозами інтересам сторін ППП пропонуємо розуміти дії, умови та фактори, що ускладнюють або унеможливають узгодження та реалізацію інтересів партнерів.

Як конкретна форма виразу окремих протиріч кожна загроза інтересам сторін ППП має предметний характер і може бути охарактеризована й описана за допомогою певних показників. Показник – виражена числом характеристика певної властивості економічного об'єкта, процесу або рішення [2, с. 36]. Для отримання об'єктивної якісно-кількісної характеристики та оцінки загрози інтересам сторін ППП формується система показників (кількісних та якісних, макроекономічних, зведених та індивідуальних), які дозволяють описати розвиток ситуації в певній сфері. Спостереження, аналіз і прогнозування таких показників і становить зміст моніторингу загроз інтересам сторін ППП.

Система моніторингу багато в чому визначається і залежить від одержувача інформації – суб'єкта управління, тобто особи, безпосередньо «зацікавленої» у проведенні такого оцінювання [4, с. 50]. Для приватного партнера система моніторингу загроз інтересам у ППП – це інформаційно-аналітична система, що створюється для прийняття рішень щодо захисту його індивідуальних і спільних з партнерами інтересів. Результати моніторингу, що здійснюється публічним партнером, є також підґрунтям для коригування державної політики у сфері ППП. Попередні дослідження автора статті дозволили дійти висновку, що захист спільних інтересів партнерів (публічного і приватних) доцільно здійснювати на основі принципу комплементарності їхніх захисних механізмів. З огляду на це, для забезпечення узгодженості рішень та координації дій сторін ППП необхідно забезпечити методичну сумісність їх різнорівневих моніторингових систем.

Важливим кроком під час формування ефективної системи моніторингу загроз інтересам сторін ППП є визначення змісту і послідовності його етапів. На підставі результатів наукових досліджень [1; 4; 5; 6; 7; 8; 9] та аналізу особливостей здійснення ППП, представленого автором статті у праці [10], пропонуємо таку послідовність етапів процесу моніторингу загроз інтересам сторін ППП (рис. 1):

1. Постановка мети і завдань системи моніторингу. На цьому етапі доцільно також визначити:

- об'єкти моніторингу чи їх сукупність, якими можуть бути як складна, високоорганізована динамічна система (економіка країни в цілому чи окремих її сектор), так і будь-який елемент цієї системи (внутрішнє середовище, конкретні чинники) [9];

- суб'єктів, прямо чи опосередковано задіяних у моніторингу.

2. Планування та організація спостереження. Цей етап передбачає:

- визначення масиву даних що характеризують стан реалізації інтересів партнерів і чинників, що на нього впливають;

- формування системи збору та обробки первинної та вторинної інформації з конкретизацією використовуюваного інструментарію;

- розробка кінцевої кількості контрольованих фінансово-економічних показників та індикаторів. Індикатор – елемент, що відображає хід про-

цесу або стан об'єкта спостереження, його якісні і кількісні характеристики [5, с. 32]. Наближення індикаторів до гранично допустимої норми (порогового значення) сигналізує про наближення критичного стану узгодження та реалізації інтересів сторін ППП, а їх перевищення – про перехід партнерства у зону конфлікту інтересів і втрату спроможності до динамічного розвитку. Порогові значення індикаторів мають визначатися з врахуванням особливостей окремих етапів і процедур здійснення ППП;

- визначення періодичності проведення та контрольних періодів за відповідними показниками чи їх групами;

- окреслення напрямів використання вихідної інформації в інтегрованій інформаційній системі забезпечення фінансово-економічної безпеки ППП, видів та форми представлення інформації, отриманої у процесі моніторингу загроз інтересам партнерів.

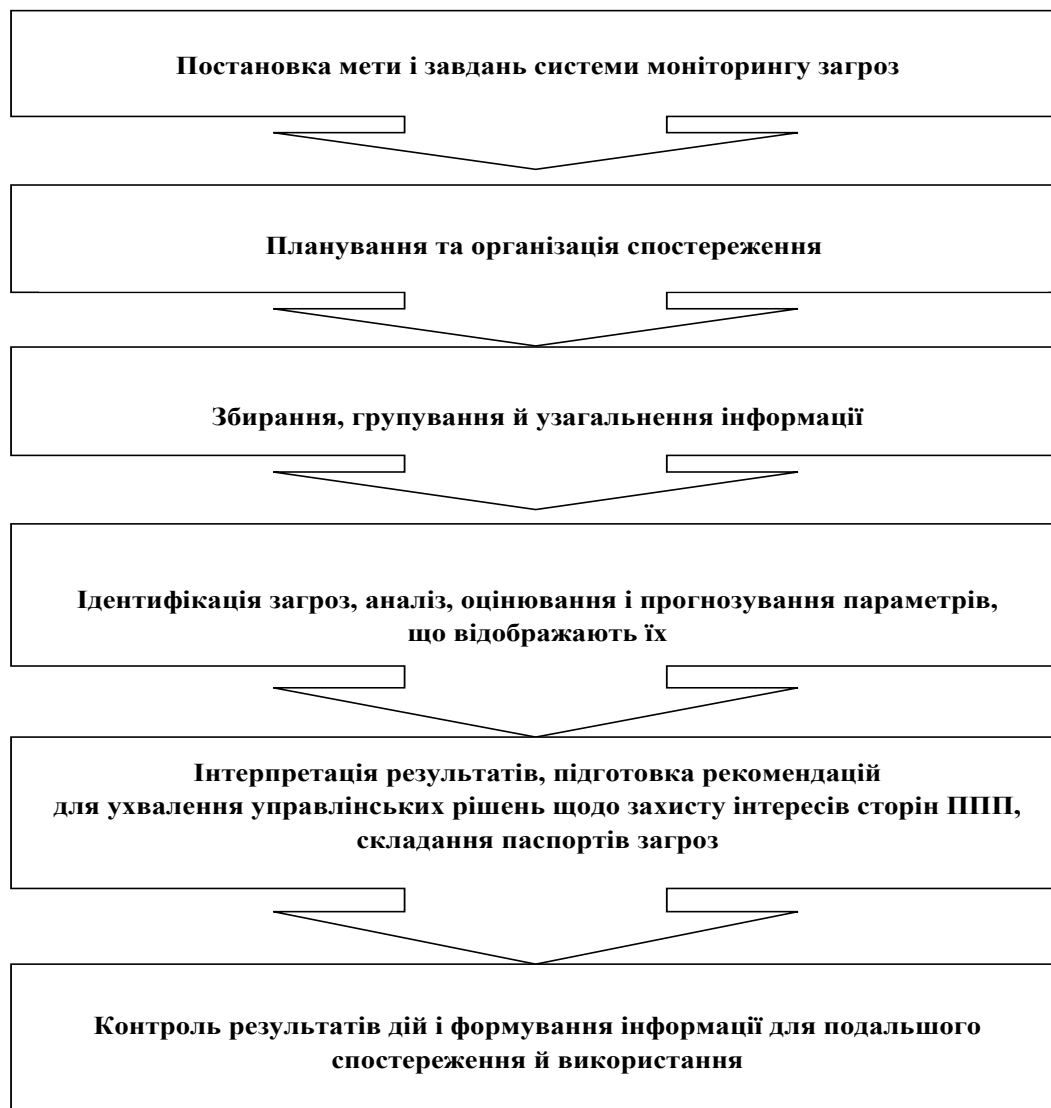

Рис. 1. Етапи процесу моніторингу загроз інтересам сторін ППП

3. Збирання, групування й узагальнення інформації.

4. Ідентифікація (розпізнавання) загроз, аналіз, оцінювання і прогнозування параметрів, що відображають їх специфіку. На цьому етапі загрози інтересам класифікуються за ознаками, які є спільними як для загроз інтересам публічного партнера, так і для загроз інтересам приватного партнера, а також за ознаками, які впливають із специфіки їх партнерської взаємодії. При цьому правильна класифікація загроз має вказувати взаємну залежність загроз одна від одної, місце їх у загальній системі забезпечення економічної безпеки [6, с. 55]. Спільними класифікаційними ознаками загроз інтересам держави, регіону, підприємства є такі ознаки, як:

- місце виникнення (внутрішні і зовнішні загрози);
- тривалість дії (постійні і тимчасові – довгострокові, середньострокові, короткострокові загрози);
- можливість прогнозування (прогнозовані і непрогнозовані загрози);
- можливість здійснення (реальні й потенційні загрози; малоімовірні та високоімовірні загрози);
- ставлення до загроз (об'єктивні та суб'єктивні загрози).

Аналіз загроз інтересам сторін ППП у загальному випадку передбачає виокремлення множини загроз та виявлення їх джерел, оцінювання ймовірності настання та прогнозування тенденцій їх розвитку, визначення рівня загрози та розміру можливих збитків від її реалізації, ранжування загроз та визначення їх взаємозв'язку тощо. У процесі аналізу загроз інтересам сторін ППП здійснюється їх комплексне оцінювання, що передбачає всебічне відображення ознак за допомогою кількісних та якісних показників, поєднання кількісних та якісних методів оцінювання.

Якісна оцінка загроз інтересам сторін ППП отримується на основі порівняння реальних подій, явищ, процесів, які не завжди можуть бути виражені у кількісній формі, але значною мірою впливають на реалізацію інтересів партнерів, із описом ситуацій, які можуть мати місце. Кількісна оцінка загроз ґрунтується на аналізі помітно меншої кількості показників, що обумовлено застосуванням суворого математичного апарату, але вона дозволяє підвищити обґрунтованість пропозицій щодо захисту інтересів сторін ППП.

5. Інтерпретація результатів та підготовка рекомендацій для ухвалення управлінських рішень щодо захисту інтересів партнерів. За результатами аналітичної діяльності доцільно складати паспорти загроз інтересам сторін ППП, у яких мають бути відбиті: характеристика загрози, характеристика її можливого розвитку та опис можливих дій партнерів (у тому числі й спільних) щодо реагування на загрозу.

6. Контроль результатів дій і формування інформації для подальшого спостереження й використання. Інтереси партнерів є поліваріативними, взаємопов'язаними і надзвичайно мобільними, що обумовлено стрімкою динамікою економічного і політичного життя. З часом і під впливом різних обставин вони можуть змінюватися змістовно, втрачати свою вагомість або, навпаки, її набувати, втрачати актуальність і зникати, а можуть з'являтися нові інтереси, які не були передбачені під час ініціювання партнерства. Відповідно змінюються склад і характер загроз їхньої реалізації. Тому множина контрольованих показників може розширюватися та оновлюватися за рахунок інших показників, що вимагає постійного вдосконалення моніторингової системи.

Висновки з проведеного дослідження. Моніторинг загроз інтересам сторін ППП являє собою сучасний управлінський інструментарій, основний зміст якого становить спостереження, аналіз і прогнозування показників, що характеризують та описують загрози інтересам партнерів, а також забезпечення упорядкованою фінансово-економічною інформацією осіб, які приймають рішення щодо захисту інтересів сторін ППП.

Організаційний підхід до побудови відповідної моніторингової системи передбачає таку послідовність: постановка мети і завдань системи моніторингу → планування та організація спостереження → збирання, групування й узагальнення інформації → ідентифікація (розпізнавання) загроз, аналіз, оцінювання і прогнозування параметрів, що відображають їх специфіку → інтерпретація результатів, підготовка рекомендацій для ухвалення управлінських рішень щодо захисту інтересів сторін ППП, складання паспортів загроз → контроль результатів дій і формування інформації для подальшого спостереження й використання.

Для забезпечення узгодженості рішень та координації дій партнерів щодо використання комплементарних захисних механізмів необхідно забезпечити методичну сумісність їх різнорівневих моніторингових систем.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Живко З.Б. Фінансовий моніторинг підприємства: проблеми, безпека і специфіка діяльності / З.Б. Живко // Фінанси України. – 2010. – № 11. – С. 93 – 100.
2. Мунтіян В.І. Економічна безпека України. / В.І. Мунтіян. – К.: Видавництво КВІЦ, 1999. – 462 с.
3. Васильців Т.Г. Економічна безпека підприємства України: стратегія та механізми зміцнення: Монографія. / Т.Г. Васильців – Львів: Арал, 2008. – 384 с.
4. Данилюк М. Формування системи моніторингу ефективності діяльності бізнес-інкубаторів / М. Данилюк, Р. Бойчук, Б. Гречаник // Банківська справа. – 2013. – № 1. – С. 43-63.

5. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. / О.І. Барановський – К.: Фенікс, 1999. – 338 с.

6. Губарева І.О. Формування економічної безпеки України: Монографія / І.О. Губарева – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2015. – 443 с.

7. Свідрик Т. Моніторингові системи економічних суб'єктів: види та функціональне призначення / Т. Свідрик // Банківська справа. – 2012. – № 6. – С. 93-101.

8. Шумська С.С. Інструментарій моніторингу та оцінки загроз стабільності економічного розвитку

України / С.С. Шумська, М.І. Скрипниченко // Економіка і прогнозування. – 2010. – № 2. – С. 26 – 43.

9. Кузнєцова А.Я. Антикризисний аспект моніторингу стійкості банківського сектору України / А.Я. Кузнєцова, В.О. Джулай // Фінанси України. – 2010. – № 5. – С. 86-97.

10. Законодавче забезпечення розвитку реального сектору економіки: науково-практичне видання / Заг. ред. В. І. Сергієнка. – К. : Інститут законодавства Верховної Ради України, 2016. – Вип. 3. – 654 с.

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ФІНАНСОВОГО ЗМІЦНЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД В УКРАЇНІ

THE USE OF INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FINANCIAL STRENGTHENING OF LOCAL COMMUNITIES OF UKRAINE

Статтю присвячено міжнародному досвіду державного регулювання та стимулювання регіонального розвитку в контексті зміцнення фінансових основ органів місцевої влади. З'ясовано, що досвід таких держав, як: Латвії, Естонії, Литви, Польщі, Словаччини, Угорщини, є досить корисним для України. Обґрунтовано, що, не дивлячись на високий рівень актуальності теми фінансової самодостатності місцевого самоврядування не лише в Україні, але і у всьому світі, процес фінансового зміцнення місцевого самоврядування відбувається досить повільно. Зауважено, що в процесі фінансового зміцнення велике значення займає успішність адміністративно-територіальної реформи.

Ключові слова: фінансова самодостатність, територіальна громада, фінансові ресурси, децентралізація, добровільне об'єднання територіальних громад, бюджет.

Стаття посвячена міжнародному опыту государственного регулирования и стимулирования регионального развития в контексте укрепления финансовых основ органов местной власти. Выяснено, что опыт таких государств как: Латвии, Эстонии, Литвы, Польши, Словакии, Венгрии, является весьма полезным для Украины. Обосновано, что несмотря высокий уровень актуальности темы финансовой самодостатности местного самоуправления

не только в Украине, но и во всем мире процесс финансового укрепления местного самоуправления происходит достаточно медленно. Замечено, что в процессе финансового укрепления большое значение занимает успешность административно-территориальной реформы.

Ключевые слова: финансовая самодостатность, территориальная община, финансовые ресурсы, децентрализация, добровольное объединение территориальных общин, бюджет.

The article is devoted to the international experience of state regulation and stimulation of regional development in the context of strengthening of financial basis of local authorities. It was found that the experience of such countries as Latvia, Estonia, Lithuania, Poland, Slovakia, Hungary, is very useful for Ukraine. Reasonably, that despite the high level of relevance of the theme of financial self-sufficiency of local Government not only in Ukraine but all over the world the process of financial strengthening local self-government going on rather slowly. Noted that in the process of strengthening the financial importance takes the success of administrative-territorial reform.

Key words: financial self-sufficiency, territorial community, financial resources, decentralization, voluntary association of local communities, the budget.

УДК 332.144:006.032 (477)

Сорговицька Я.Г.
аспірантка кафедри економіки та планування бізнесу
Одеський національний економічний університет

Постановка проблеми. Процес євроінтеграції вимагає від України швидких та позитивних змін у соціально-економічному розвитку для подолання відчутної різниці у економічному розвитку з іншими країнами Європейського союзу. У процесі подолання «аутсайдерського» положення по відношенню до інших країн ЄС велике значення має рівень фінансової самодостатності територіальних громад. Нажаль не всі регіони України по відношенню до інших мають необхідний набір

ресурсів (природних, людських, фінансових) для досягнення необхідного соціально-економічного розвитку. Така ситуація призводить до фінансової залежності деяких регіонів від дотацій з центрального бюджету. На сьогоднішній день є актуальним застосування міжнародного досвіду в процесі фінансового зміцнення територіальних громад, що дасть можливість повною мірою кожній адміністративній одиниці виконувати покладені на неї функції.